

Криминалистичко форензичка обрада лица места

Појам лица места

- место извршења, место кривичног догађаја, лице места
- велики информативни потенцијал лица места - предузимање бројних активности на тој локацији
 - пружање помоћи повређеним лицима,
 - спречавање даљег штетног дејства узрочника догађаја,
 - санирање последица
 - **криминалистичко поступање** - криминалистичка обрада (последица - повреде или угрожавања неког добра - основ за сумњу да је у питању КД)
 - просторни оквир вршења других криминалистичких и кривичнопроцесних радњи: показивања, односно препознавања места догађаја, реконструкције догађаја, саслушања сведока, ситуационог и других вештачења, криминалистичког експеримента, претресања и привременог одузимања предмета

- **Лице места**

- актуелно место или локација на којој се догодио извесни инцидент
- место на коме је извршено дело заједно са суседним улазним или излазним зонама
- место извршења схваћено у кривичноправном смислу и било који други локалитет где се могу наћи трагови и предмети кривичног дела
- место извршења радње и место наступања последице догађаја, који је основ за сумњу о кривичном делу и свако друго место на ком се налазе предмети и трагови подобни за доказивање кривичноправно релевантних чињеница са њим у вези

- **Криминалистичка обрада лица места (места кривичног догађаја)**
 - систем мера и радњи којима се у складу са законским и криминалистичким правилима, уз употребу адекватних научних, стручних и искуствених метода и средстава обезбеђује, утврђује и документује стање на месту кривичног догађаја, и тиме непосредно утврђују одговори на тзв. златна питања криминалистике, односно прикупља доказни материјал и формира чињенична подлога која ће то омогућити.
 - разноврсне и комплексне активности (ангажовање већег броја различитих надлежних субјеката)
 - **базични протокол криминалистичке обраде лица места**
 - континуирано предузимање следећих активности: обезбеђења места догађаја, прикупљања обавештења на месту догађаја и вршење увиђаја

- криминалистичка обрада лица места предузета у склопу мера првог захвата (**фазе протокола криминалистичке обраде**) - континуирано деловање и систематско вршење радњи којима ће се:
 - установити да ли је конкретни догађај КД, а ако јесте, одредити његов тип и извршити прецизнија класификација
 - прибавити, а по потреби и проследити (као упозорење или као позив за потрагу), подаци о индивидуалним карактеристикама извршиоца, евентуалним саучесницима, возилима која су користили, начину и правцу бекства и сл.
 - пронаћи, идентификовати и интервјуисати жртве, очевици и друга лица која поседују сазнања и документовати њихови искази
 - обезбедити место догађаја, тражити, уочити, означити, анализирати, тумачити, заштитити од промена, нестанка, оштећења или контаминације и сачувати **предмети и трагови** за које је јасно, или се претпоставља, да су докази

- утврдити начин и средства извршења КД и природа и тежина последице
- евидентирати методе и средства употребљена у току проналажења, изазивања и фиксирања доказа, односно подаци о прикупљеним доказима
- сачинити увиђајна документација
- могућност вишеструког појављивања сваке од фаза – корака протокола у току јединствене обраде конкретног места догађаја (прелиминарни увид, прикупљање обавештења, детаљно претраживање, фотографисање, скицирање, писмено документовање) - након претходно извршеног фотографисања општег изгледа места догађаја, а по проналаску појединих предмета и трагова, врши се фотографисање шире и уже локације проналажења сваког од њих, а потом и детаља откривених на њима.
- Протокол је, у бити, исти за поступак обраде лица места поводом сваког КД, од наједноставнијег до најсложенијег -

- **Претпоставке, дужности и процедуре поступања надлежних субјекта на лицу места:**
 - безбедно прилажење лицу места и његова заштита
 - остваривање прелиминарног увида и одређивање граница лица места
 - означавање могуће тачке доласка/бекства учиниоца са лица места
 - утврђивање степена дотадашње заштите лица места
 - обезбеђење и заштитита лица места
 - преузимање контроле над ситуацијом на лицу места
 - утврђивање идентитета лица присутних на лицу места
 - прикупљање информација од лица која су се затекла на месту догађаја и имају сазнања о релевантним околностима
 - спречавање неовлашћеног уласка лица у круг лица места
 - евидентирање података о идентитету и разлогу уласка-изласка лица из круга лица места

- процењивање могућности прикупљања материјалних доказа
- потпуно познавање и правилно коришћење свих потребних ресурса
- коришћење адекватних метода и техника откривања доказа
- темељно и у складу са законским прописима спроведено претраживање лица места
- откривање свих релевантних доказа уз обраћање пажње на одбачене, прикривене и подметнуте доказе
- обележавање, сакупљање и документовање материјалних доказа
- правилно руковање и паковање доказа
- адекватно документовање места догађаја уопште, а посебно значајних појединости
- припремање и сачињавање наративног описа лица места
- фотографисање лица места

- припремање и израда скице лица места
- избор компетентних специјалиста - установа за анализу доказа
- спровођење завршног прегледа места догађаја
- напуштање места догађаја
- састављање опширне белешке о свему запаженом и урађеном
- Прибављени докази морају бити прихватљиви - на стручан начин **пронађени, фиксирани, обрађени и сачувани**
- Развој природних и техничких наука – увећана количина информација које се могу добити анализом материјалних доказа са лица места - све значајнија улога стручног лица, посебно криминалистичког техничара(форензичара) у спровођењу криминалистичке обраде лица места
- компетентност стручних лица, која проналазе, фиксирају, анализирају, тумаче, чувају и презентују доказе - од пресудног значаја за остварење функције доказа
- проблеми при анализирању и тумачењу материјалних доказа (предмета и трагова) - због лошег, неквалитетног рада недовољно обучених или несавесних стручних лица ангажованих на лицу места

Обезбеђење лица места

- Обавеза пријављивања КД
 - Сви државни органи, органи територијалне аутономије или органи локалне самоуправе, јавна предузећа и установе, дужни су да пријаве КД за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештени или за која сазнају на други начин
 - Навешће доказе који су им познати и предузеће мере да би се сачували трагови кривичног дела, предмети на којима је или помоћу којих је учињено кривично дело и други докази
 - Кривична одговорност за непријављивање припремања КД и непријављивање извршењног КД и учиниоца

- Обавеза предузимања мера у циљу обезбеђења места догађаја и очувања предмета и трагова
 - Учесници у саобраћајној незгоди дужни су да обезбеде лице места, а посебно да спрече нове саобраћајне незгоде и да обезбеде трагове и предмете незгоде
 - Обавеза учесника у саобраћајној незгоди у којој је неко изгубио живот или је био повређен или је настала већа материјална штета да предузме све што је у његовој моћи са циљем:
 - да се отклоне нове опасности које могу да настану на месту саобраћајне незгоде,
 - да се омогући нормално одвијање саобраћаја,
 - да настоји да се не мења стање на месту незгоде,
 - да се сачувају постојећи трагови (под условом да предузимање тих мера не угрожава безбедност саобраћаја),
 - да о саобраћајној незгоди обавести најближи надлежни орган и да се врати на место саобраћајне незгоде и сачека долазак службеног лица које врши увиђај.

- Пријаве – по инерцији обраћање полицији (полиција најдоступнија – стално дежурство, позорничка, патролна делатност)
- благовремено добијена, потпуна и истинита обавештења о врсти и локацији потенцијалног крвичног догађаја - брз излазак на лице места - оптимална количина криминалистички релевантних информација
- увећање могућности за
 - очувања и откривања предмета и трагова
 - затицање учесник и других лица чији искази могу бити кључни за расветљавање догађаја,
 - откривање, проналажење и лишење слободе извршиоца,
 - спречавање бекства, уништење доказа, договарање лажног алибија
- Благовременост зависи од организованости, техничке опремљености, мобилности и радне дисциплине овлашћених службеника

- **Поступак по сазнању за догађај**
 - Пријем информације (пријава, извештај, позорник)
 - Евидентирање кључних информација (адреса, локација - нпр. излог, други спрат са задње стране, ознака удаљености, страна света, време, датум. врста позива, учесници у догађају, средства извршења, активно и/или опасно место догађаја)
 - Проверавање информације
 - нарочито сложени случајеви (по својој природи, последицама и насталим траговима) - контактирање надлежних субјеката – избор тактике поступања и одређивање стручних лица специјализованих за поједине аспекте обраде догађаја
 - **обавештавање** надлежног јавног тужиоца и истражног судије, стручњака одговарајућих специјалности, установе за пружање помоћи (противпожарне, здравствене, социјалне и сл.), као и других лица чије је присуство на месту кривичног догађаја **неопходно или пожељно**

- питање **безбедности** чланова екипе за обраду места догађаја (потенцијално опасне ситуације или сложени и отежани услови - примена специфичних поступака и коришћење адекватних средстава – заштитних средстава и опреме, средстава и опреме за пружање неодложне помоћи, одеће, транспортних средства, средстава за комуникацију, осветљење и сл.)
- комуникација са помоћним службама (центри за обавештавање, здравствене установе, центри за социјални рад и сл.)
- избор и организација командног места - штаба (за комуникацију, одлучивање и сл.)

Прве мере и процена ризика поступања на лицу места кривичног догађаја

- осмишљено, смирено и систематично поступање – трауматичне ситуације са смртним последицама
- Ускладити различите циљеве
 - пружање помоћи повређеним лицима,
 - омогућавање рада различитим спасилачким службама,
 - лишење слободе или непосредно гоњење учиниоца затченог на делу, односно у близини места извршења,
 - посебна заштита појединих предмета и трагова
 - спречавање даљег ширења штетних последица - односно спречавање наступања нових штета
 - регулисање кретања људи и возила у ужој и широј зони
 - обезбеђење имовине од крађе и пожара
 - спречавање одношења или уништавања предмета и трагова

- прелиминирано фиксирање затечене ситуације (тачно време појединих дешавања везаних за догађај - време позива, поласка на место догађаја, време стизања).
 - констатовање лица(висина, тежина, раса, годиште, одећа, пол, специфичне карактеристике) и возила која напуштају место догађаја (време и правац одласка, опис возила, производња, модел, боја, стање, број регистарске таблице)
 - Опрезно приступање лицу места
 - надгледање читаве области, у циљу детаљне процене лица места
 - белешка о могућим секундарним местима догађаја (нпр. разне области у којима су примећени докази - активности).
 - констатовање лица и возила у видокругу које могу бити везане за догађај

Безбедносне процедуре

- безбедност службених лица и безбедност других присутних лица на месту догађаја приоритет
- видљиви облици ризика и опасности говоре сами за себе, а обука и искуство развијају интуитивни облик препознавања - посебно обележити тракама, заставицама или другим ознакама које упозоравају на ризичну зону, односно предмет или траг
- предузимање низа мера чији је циљ препознавање и елиминисање или ограничење ризика од повреда и болести
 - ризици физичке, хемијске, биолошке природе, радиоактивног зрачења
 - вируси и инфективне материје - контакт са остацима човековог тела, људском крвљу и ткивом
 - са сваким повређеним лицем, односно телом страдалог, мора се поступати уз мере опреза

- Болести које најчешће прете са места кривичног догађаја
 - хепатитис Б, туберкулоза, херпес, вирусна хеморагична грозница, Creutzfeldt-Jakob болест (болест лудих крава), хепатитис А и Е (преносе се фекалијама), хепатитис Б, Ц, Д, Г (серумски хепатитис - пренос захтева непосреднији контакт)
 - На собној температури и у течностима ХИВ задржава инфективност више од 14 дана, инфективност вируса у води из канализације, водоводске и морске воде је до 11 дана, инфициране културе су пронађене у органима и ткивима човека и 8 дана после смрти
 - док се ради близу стајаће воде у којој се налази покојник, односно његово ткиво и крв - посебне мере опреза и заштите - заштитна опрема за службена лица - гумене рукавице, заштитна одећа, заштитне навлаке за ципеле, кецеље, маске за лице, заштиту за очи и лице
 - **Грешке** - контаминирано пенкало, оловка или маркер, коришћени на месту догађаја, стављају се иза ушију, поклопци се скидају зубима, средства за писање и белешке, сачињене и контаминирани на месту догађаја, унеосе се у службене просторије и постају извор заразе

- Поступање у био-рискантној ситуацији
 - Сва средства за писање, аудио и филмско снимање пре напуштања места дезинфиковати на лицу места, одложити у заштитна паковања а потом их дезинфиковати или уништитити
 - у плану поступања дефинише се, а потом опрема простор за деконтаминацију и одлагање опасних супстанци
 - јасно обележавање и деконтаминација спољних страна судова у које су упаковани докази, нарочито оних који садрже ризичне доказе
 - одећа коришћена на лицу места, одваја се од друге одеће
 - мере предострожности и заштите доследно примењивати и у лабораторијама којима се доставља опасни материјал прикупљен на месту догађаја

Масовне катастрофе

- догађај који су за последицу имали велике људске жртве и огромну материјалну штету (незгоде у авионском, друмском, железничком или бродском саобраћају, несреће у рудницима, експлозије, пожари)
- ангажовање великог броја различитих екипа и тимски рад - сарадња, флексибилност и способност прилагођавања ангажованих службеника
- рад са преминулима, преживелима и рођацима - снажни и неочекивани притисаци на психу ангажованих службених лица - стрес као нормалне реакције на абнормалну ситуацију - очувања емотивне стабилности ангажованог људства и контрол ситуације – ангажовање психолога – методе релаксације

- Почетни кораци по доласку на место догађаја
 - упознавање са расположивим средствима,
 - успостављање структуре руковођења и
 - постављање система
- Структура тима:
 - официр одговоран за персонална питања (налази се на месту несреће и одлучује о људству потребном за операцију);
 - официр одговоран за опрему и снабдевање (набавља и снабдева остале на терену опремом и средствима потребним да се на сигуран и брз начин заврше операције);
 - официр задужен за набавку хране, воде и осталих потребних намирница (стара се да се људство снабде наведеним потребштинама);
 - официр задужен за објекте (додељује места погодна за одређене тимове и агенције ангазоване за спасавање, одређује места за исхрану, бацање отпадака, нужнике итд.);
 - официр за везу са другим тимовима;
 - оперативни официр за доделу и координирање операција;
 - официр задужен за односе са јавношћу (комуницира са медијским кућама које извештавају поводом ових врста догађаја).

- Проблеми приликом обраде места масовне катастрофе
 - дуготрајно па и вишедневно ангажовање
 - на локалитетима ван насељених места (нпр., у случају пада авиона на неприступачном терену – планинском масиву, мочвари и сл.) - проблем превоза службених лица и осталог потребног особља до, и са, места догађаја (у ту сврху, када то услови дозвољавају, могуће је користити и хеликоптере);
 - напајање електричном енергијом бројних уређаја (у ту сврху потребно је обезбедити генераторе)
 - организовање постављања, чувања и коришћења копјутерске и телокомуникационе опреме
 - задовољавање потреба за водом, храном, сном и сл.
 - обављање физиолошких и хигијенских потреба ангажованог људства
 - одлагања отпада итд.
 - потребно је поставити више шатора са различитом наменом, монтажних WC-а, туш кабина и сл.

Обезбеђење места кривичног догађаја

- почиње првим доласком службеног лица на место догађаја и траје до момента када се место догађаја оставља без полицијског надзора
- **ЦИЉ** - очување затеченог стања до доласка екипе која ће вршити увиђај, спречавање делимичног или потпуног уништења постојећих предмета и трагова, промене њиховог положаја и међусобног односа, те спречавање проузроковања и остављања нових – ометајућих трагова
- на лице места први излазе и обезбеђују га униформисани припадници полиције:
 - процењују ситуацију, врше даљу проверу и допуну почетних сазнања, настоје да преузму контролу над ситуацијом на лицу места, контактирају и задржавају присутна лица и лишавају слободу учиниоце затечене на месту догађаја.
 - о свему релевантом (учињеном, потребном и планираном), обавештавају дежурног старешину, односно друго одговорно службено лице

- поступак обезбеђења лица места обухвата низ међусобно повезаних активности:
 - одређивање ширине круга и обележавање лица места,
 - збрињавање повређених
 - поступање са присутним лицима
 - онемогућавање дејства различитих реметилачких фактора и
 - посебну заштиту појединих предмета и трагова
- квалитетна заштита места кривичног догађаја је предуслов, и најзначајни аспект проналажења, прикупљања и конзервирања доказа
- од способности **првог полицајца** да правилно идентификује, изолује и обезбеди (заштити) место догађаја зависи доношење одлуке о покретању али и исход Кривичног поступка
- обезбеђење лица места - радња која у односу на увиђај има уводно обележје

1. Дефинисање места кривичног догађаја и његова заштита

- мисаона реконструкција тока догађаја и дефинисање просторног оквира његовог одигравања
- преуско одређење лица места, које не обухвата путеве доласка и одласка учиниоца са места догађаја - трасолошки дефицит
- постављање три реда заштитних препрека - три зоне на локацији на којој се догађај одиграо
 - шира зона (спољни оквир, спољна блокада) - локација шира од места догађаја - спречавање продирања непожељних лица, безбедно присуство посматрача, медија и помоћног службеног особља, простор за задржавање учесника догађаја, очевидаца и могућих сведока, стварање услова за несметан и безбедан рад увиђајне екипе

- друга зона - командно место (на безбедном простору, непосредно уз место догађаја),
- трећа зона - само место на коме се догађај одиграо и на коме се налазе релевантни предмети и трагови
- **Командно место** – када место догађаја обухвата шире пространство, или више међусобно удаљених локација
 - за остављање неопходне опреме;
 - стационирање људства које није на дужности и оног које прави паузе у раду;
 - као центар за прикупљање и обраду података, обављање консултација, доношење одлука и давање упутстава, координирање рада екипа на другим локацијама
 - као комуникациони центар
 - место за конференције за штампу и слично.

2. Збрињавање повређених

- Утврђивање повреда код жртава
 - Процена медицинских потреба - знакова живота
 - Пружање прве помоћи (ако је потребно).
- Позив медицинском особљу
 - Поштовање праксе везане за обавештавање особља за пружање хитне медицинске помоћи.
 - Константно пружање помоћи жртвама, ако је то неопходно
- Довођење медицинског особља до жртава на лицу места
 - Избор путање, тако да се минимизира контаминација - измена лица места
 - Усмеравање медицинског особља дуж одабране путање
 - Ако је могуће, останак са медицинским особљем

- Указивање медицинском особљу на потенцијалне материјалне доказе
 - Напомена медицинском особљу да избегне контакт са доказним предметима – материјалом
 - Напомена медицинском особљу да чува сву одећу - да избегавају њено оштећење - оштећење подразумева сечење, цепање и ширење постојећих рупа
 - Документовање померања повређених особа, од стране медицинског особља
 - Документовање померања предмета од стране медицинског особља (нпр. намештај, покривачи, оружје).
- Указивање медицинском особљу да не „рашчишћава“ лице места
 - Избегавање уклањање предмета који потичу са лица места (нпр. уклањање трага и других физичких доказа у близини медицинске опреме и од стране особља које чисти кожу жртава)
 - Избегавање мењања предмета који потичу са лица места - измене обухватају и додавање нових предмета од стране медицинског особља

- Документовање присутних чланова медицинског особља - у циљу будуће истраге (нпр. информације о измени лица места и добијање елиминационих или стандардних - референтних узорака)
 - Имена
 - Специјалност
 - Назив установе и телефони на послу
 - Име - локација медицинских установа у које се транспортује жртва.
- Узимање „последње изјаве“ по потреби
 - Процена тежине повреде жртве (повреде опасне по живот).
 - Бележење свих изјава
- Документовање изјава и коментара изречених током транспорта
 - Праћење повређених лица до медицинских установа, ако је то могуће
 - Документовање изјава и коментара повређених особа, које су оне изрекле током транспорта
 - Ако службено лице не прати повређено лице располагању, тражити од медицинског особља које прати повређене до медицинске установе да забележи дате изјаве и коментаре.

Обележавање лица места и поступање са присутним лицима

- Означавање дефинисаних граница лица места
 - Коришћењем погодних објеката и предмета,
 - постављањем службених лица и/или возила,
 - постављањем приручних и/или за такве сврхе наменски израђених средстава (канапа, трака, специјалних - обичних или ротирајућих лампи, баријера, чуњева) са јасним порукама о присуству полиције (стоп полиција, не прилази - увиђај у току и сл.).
- проблем заштите од неконтролисаног кретања и других активности присутних службеника
 - одређивање само једног улаза/излаза
 - полицајац упозорава и бележи детаље о свим лицима која улазе у круг лица места или га напуштају (име, назив службе којој припада, датум и време уласка/изласка)
 - обесхрабривање непотребног кретања неовлашћених лица (макар то били непосредни претпостављени или функционери најразличитијих нивоа власти и управљања)

- **Оправдано кретање по лицу места пре увиђаја**
 - службено лице:
 - усмерава, прати и бележи кретање и понашање, одговара за очување и фиксирање затеченог стања
 - евидентира и фиксира изазване промене (нпр., фотографским или видео снимањем затеченог стања, обележавањем затечене позиције и положаја транспортованог лица или леша, и сл.)
 - спречавање нехотичног уништења значајних предмета и трагова - видно их обележити – маркирати или заштитити на други начин
- **опасност од уништења појединих доказа, односно наступања промена (дејство кише, снега, ветра, јаког сунца, неконтролисаног ширења воде, ватре, гаса, и сл.)**
 - прекривањем, тј. адекватним постављањем приручних средстава (најлона, непромочивог платна, дасака, различитих посуда и сл.) преко најзначајнијих предмета и трагова или
 - њиховим изузимањем и склањањем на погодније место

- Заштита лица места и објеката на њему од крађе, пожара, експлозије, запаљивих и других штетних материја
 - прекидање/иницирање прекидања довода, односно истицања опасне материје
 - спречавање њеног даљег ширења
 - прекидање/иницирање прекидања довода електричне енергије и сл.
- Свако евентуално померање предмета треба запамтити и документовати
- Запажања полицајца који је први стигао на место догађаја
 - положај врата, прозора, завеса,
 - затечено стање природног и вештачког светла, мириса,
 - присуство и активности затечених лица, односно лица која су касније дошла, промене у ситуацији места догађаја које су они изазвали,
 - значајне појединости које се тичу осумњиченог и жртве – лични опис, физичко и психичко стање, евентуално пијанство, утицај наркотика или лекова, укупно понашање и изјаве

Прикупљање обавештења на лицу места

- благовремено прибављање потпуних и прецизних информација доприноси правилном одређивању, обезбеђењу и укупној криминалистичкој обради
- Интервјуисање затечених и лица које је пријавило догађај (како се догађај одиграо, ко су актери, који су, и где се налазе, предмети и трагови)
- формирањ основне – привремене “теорије случаја” – хипотеза заснована на првом утиску - скуп разумних процена и уопштених претпоставки о начину на који је неки догађај настао
- стрпљење, љубазност и тактичност у поступању – комбинација службеног и љубазног приступа – кооперативност присутних

- Проналажење лица која имају сазнања – утврђивање идентитета и онемогућавање међусобног коментарисања и договарања – задржавање до доласка истражног судије (најдуже 6 сати)
- избегавање непотребних разговора и дискусија са затеченим лицима - дискретно праћење понашања и разговора присутних лица
- учесници у догађају- спречити поступке и изјаве који би могли деловати сугестивно на остале или изменити или оправдати сопствено психофизичко стање (конзумирање алкохола, психоактивних супстанци, лекова и сл.)
- посматрање понашања свих присутних - открити лица која наметљивим коментарисањем, и на друге начине, настоје да активност на расветљивању догађаја усмере у погрешном правцу и баце сумњу на невину особу

Разговор са оштећеним и жртвама

- Оштећени – интерес и спремност да активно сарађују - искази оштећених и жртва полазни, а понекад, и једини извор информација
- Исказ што хитније на самом лицу места – најсвежије сећање и асоцијације везане за детаље на лицу места – посебно када је у животној опасности
- санирање стреса па тек онда разговор – стрпљење и тактичност – специфичан приступ жртвама појединих деликата
- Питања
 - да ли је услед догађаја дошло до неких промена на лицу места, којих и чиме су изазване
 - да ли су на лицу места или његовој околини, пре, за време или након догађаја, примећена непозната или позната лица која су се неуобичајено понашала
 - да ли се у протеклом периоду десило нешто неуобичајено што би могло имати везе са конкретним догађајем
 - да ли је за предузимање радње извршења било потребно познавање одређене вештине, професије или заната
 - Ако начин извршења указује на познавање посебности и околности нападнутог објекта, којим лицима су те чињенице могле бити познате

- одређивање круга сумњивих лица,
 - да ли одређене околности (избор нападнутог објекта, време, начин и средства извршења) указују на мотив извршења,
 - да ли је неко, на било који начин, испољавао вољу за извршење одређеног
 - да ли је запазио учиниоца, у којим условима, са ког места, на коликом растојању,
 - да ли је уочило правац из ког је наишао, које је радње, на који начин и колико времена вршио, у ком правцу и на који начин је отишао, које је ствари притом оставио
 - да ли је уочио и нека друга лица, да ли су му та лица позната, да ли су се умешала у догађај,
 - давање што потпунијег и детаљнијег личног описа, како у случају да оштећени није успео да препозна учиниоца, тако и онда када му је његов идентитет познат

Разговор са очевицима догађаја

- Очевици
 - пасивне посматраче догађаја
 - умешачи у кривични догађај (покушали да спрече извршење, да ухвате учиниоца, позвали полицију итд.).
- Пасивни очевици
 - они који нису имали објективне могућности за активност (нпр., посматрали су дело са даљине)
 - они који су имали могућност за активност али су, из саможивости, страха, попуштања хистеричним захтевима блиских да се не мешају или сличног мотива, остали пасивни
- вредност, потпуност, објективност исказа - условљени понашањем очевица у време одвијања догађаја
 - пасивни посматрачи уздржани у исказу - покушај рационализује пасивног држања
 - Умешачи - увеличавају тежину и сложеност ситуације, опасност учиниоца и свој допринос у спречавању догађаја и отклањању штетних последица, хватању учиниоца и сл.

- Садржина обавештења добијених од очевидаца зависи од:
 - различитих положаја и стања очевидаца
 - постојања чулних обмана,
 - немогућности схватања значаја одређених детаља,
 - незаинтересованости за догађај у целини или за његове поједине детаље,
 - стварања комплетне слике о догађају на основу запажених фрагмената,
 - подложности сугестији и сл.
- потпуна подударност у изјавама
 - договарање о исказима,
 - догађај препричаван
 - пропусти у раду службених лица (нису раздвојили затечене очевице, нису их удаљили из круга места кривичног догађаја, својим коментарима су утицали на измену исказа, разговор нису обавили са сваким лицем понаособ, тактички су лоше водили разговор)

Разговор са осумњиченим

- Осумњичени – може бити веома важан, први, а понекад и једини, носилац и извор сазнања о догађају
- Самопријаве - истините, лажне и обмањујуће
- Истините
 - за КД дело у афекту, из нехата, у провоцирајућој ситуацији, у пијаном стању - лица која су остварила дело вођена неким неодољивим психичким подстреком и спремна су да за учињено испаштају
 - лица која су свесна да неће моћи прикрити КД
- самопријављивање није апсолутна гаранција кооперативности осумњиченог у даљем току рада на расветљавању и доказивању КД

- **осумњичено лице, које није учинилац заинтересовано**
 - да потпуно и објективно изнесе чињенично стање (уколико му је оно познато),
 - понуди алиби и укаже на материјалне и личне доказе који га потврђују
 - аргументовано оспори сумњу о учешћу у КД
- временски размак између догађаја и првог разговора са осумњиченим свести на најмању меру
- Поступање са осумњиченим на лицу места захтева додатне мере предострожности
 - Увођење у лице места током увиђаја - опасност од контаминације лица места и осумњиченог микротраговима
 - Не уводити у лице места осумњиченог у одећи и обући коју је носио у време извршења КД
 - Претходно трасолошки обрадити тело, одећу и обућу осумњиченог (облепити шаке лепљивом траком, узети парафинску рукавицу, одузети одећу, рубље и обућу)
 - фиксирати места којима се осумњичени кретао